

Editorial Note

Research on the public libraries' experiences facing COVID-19 pandemic

Saeid Asadi

Associate Prof., Department of Knowledge and Information Science, Shahed University, Tehran, Iran
E-mail: s.asadi@shahed.ac.ir

Abstract

Although virtual services have been developed in libraries, they are still considered as third places as they provide facilities for community meetings and programs. The COVID-19 pandemic caused closure, delay and change in library services around the world. The news and statistics confirm that the total working hours of public libraries per week decreased compared to the pre-COVID-19 years; The number of in-person visits to these centers dropped; and the number of resources checked out declined. However, the pandemic caused a greater attention to electronic books and virtual services. Public libraries in the cities and villages of Iran were also content to rapid changes caused by the COVID-19 pandemic. For a considerable period of time, the libraries were closed for visits and in-person services in compliance with health protocols. Iran Public Libraries Foundation coordinated over 3000 libraries around the country by organizing the employees telecommuting, providing digital resources and encouraging the librarians to provide useful content on social media. The consequences of the COVID-19 pandemic led the researchers to explore the various aspects of the spread of this disease on information services and library programs. A variety of topics have been investigated including the impact of the COVID-19 pandemic on the use of digital resources, collection making priorities and budgeting, virtual reference services, health literacy etc.; However, despite the sinking of this pandemic, the research on COVID-19 impacts on libraries is still increasing. The current issue of the Journal of Research on Information Science and Public Libraries (RISPL) is dedicated to new studies conducted on the effects of Covid-19 pandemic on the public libraries in Iran. The participation of librarians in social networks and the analysis of the content produced by them, the factors affecting the audience's tendency to view and use the virtual pages of public libraries, the experiences of librarians in providing online and in person programs and services during the pandemic, the readiness of libraries and use of virtual platforms are the main topics of the articles published in this issue.

Keywords: Public library, Iran, Covid-19 pandemic, Library services

Citation: Asadi, S., (2023). Editorial Note- Research on the public libraries' experiences facing COVID-19 pandemic. *Research on Information Science and Public Libraries*, 29(3), 292-296.

Article Type: Editorial Note
© The author(s)
Publisher: Iran Public Libraries Foundation

سخن سردیر

پژوهش در زمینه تجربه‌های کتابخانه‌های عمومی در مواجهه با کوید-۱۹

سعید اسدی

دانشیار، گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشگاه شاهد، تهران، ایران
s.asadi@shahed.ac.ir

کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی از نهادهای خدماتی محسوب می‌شوند که بسته به وظایف محوله و جامعه خدمت‌گیرنده، طیف وسیعی از خدمات اطلاعاتی، آموزشی، فرهنگی و سرگرمی را به اقشار مختلف اجتماع ارائه می‌دهند. در این میان، کتابخانه‌های عمومی به دلیل قرارگیری در بافت جامعه و ارتباط با همه اقشار جامعه، نقش برجسته‌تری از نظر خدمت‌رسانی به شهروندان ایفا می‌کنند و به همین دلیل، از آن‌ها با عنوان مکان سوم یا محل دیدار و اجرای برنامه‌های مرتبط با گروه‌های محلی نیز یاد می‌شود. به عبارت دیگر، اگر چه که در سال‌های گذشته و با توسعه فناوری‌های اطلاعاتی و ارتباطاتی، خدمات غیر حضوری متنوعی از سوی کتابخانه‌ها در بستر فضای دیجیتال ایجاد شده است، اما هنوز هم انواع کتابخانه‌ها به‌ویژه کتابخانه‌های عمومی به عنوان مکان‌هایی برای اجتماع مردم به منظور کتاب‌خوانی و استفاده از خدمات و برنامه‌های فرهنگی و آموزشی محسوب می‌شوند.

در اواخر سال ۲۰۱۹، اخبار مرتبط با شیوع بیماری ناشی از ویروس کووید-۱۹ در رسانه‌ها منتشر شد و با ورود به سال ۲۰۲۰، کرونا به یک پاندمی یا بیماری جهانی تبدیل شد. اخبار و اطلاعات منتشر شده نشان داد که کشورهای مختلف به منظور جلوگیری از انتقال ویروس مذکور به سرعت به تعطیلی یا محدودسازی فعالیت مراکز اجتماعی و از جمله کتابخانه‌های عمومی اقدام کردند. در ماه‌های بعد و با طولانی شدن دوره شیوع کرونا، پروتکل‌های بهداشتی و زیرساخت‌های فنی و انسانی برای از سرگیری فعالیت این مراکز ایجاد شد و طی دو سالی که این بیماری در سطح جهانی پراکنده بود، فعالیت محیط‌های آموزشی، تفریحی و فرهنگی به شکل مجازی و حضوری با محدودیت ادامه یافت. آمارهای مربوط به فعالیت‌های کتابخانه‌های عمومی در ایالات متحده نشان می‌دهد که در سال ۲۰۲۰ مجموع ساعت کاری کتابخانه‌ها در هفته نسبت به سال قبل کاهش یافته و مراجعه حضوری به این مراکز به نصف کاهش یافته است. همچنین، در حالی که در مجموع از میزان امانت منابع کتابخانه‌ای نسبت به قبل از کرونا در حدود ۲۵ درصد کاسته شد، اما اقبال بیشتری به خواندن کتاب‌های الکترونیکی به وجود آمد، به گونه‌ای که در سال ۲۰۲۰ در مجموع حدود ۲۳ درصد افزایش در این زمینه اتفاق افتاد و در مجموع نزدیک به ۴۲۸ میلیون منبع الکترونیکی در کتابخانه‌های عمومی این کشور به امانت داده شد (کورسیک^۱، ۲۰۲۳). روی هم رفته، این آمار و موارد مشابه حاکی از کاهش شدید مراجعه حضوری، کم شدن تعداد برنامه‌ها و مخاطبان و حتی کاسته شدن از میزان مجموعه‌سازی در کتابخانه‌های عمومی بوده است، در حالی که برنامه‌ها و خدمات مجازی و نیز مجموعه‌سازی منابع الکترونیکی در این کتابخانه‌ها روندی افزایشی داشته است.

فعالیت کتابخانه‌های عمومی در ایران نیز در سال‌های اخیر تحت تأثیر اوج‌گیری، ماندگاری و توقف رشد کووید-۱۹ بوده است. شیوع بیماری کرونا در نیمه دوم سال ۱۳۹۸ به‌ویژه در هفته‌های آخر این سال، وضعیت ارائه خدمات در مراکز آموزشی، فرهنگی و خدماتی ایران را به شدت تحت تأثیر قرار داد و به مرور برنامه‌هایی برای کاهش ساعت کار، توقف خدمات حضوری و ارائه راهکارهای جایگزین طراحی و اجرا شد. هدف این اقدامات، ادامه فعالیت این مؤسسه‌ها، بدون ملزم شدن مخاطبان به مراجعه حضوری بود. در ابتدا در مواردی که مصادف با موج همه‌گیری ویروس در کشور بود، با توجه به تصمیمات ستاد ملی مبارزه با کرونا، فعالیت برخی از مراکز ارائه‌دهنده خدمات عمومی برای مدتی متوقف شد اما پس از مدتی کوتاه، بسیاری از آن‌ها با رعایت پروتکل‌های بهداشتی و نیز با بهره‌گیری از زیرساخت‌های فناورانه، اقدام به شروع مجدد خدمات خود به صورت حضوری یا غیر حضوری کردند. این وضعیت کم‌وبیش تا پایان سال ۱۴۰۰ ادامه داشت و در مجموع، مراکز فرهنگی، هنری، مذهبی، خدماتی و اجتماعی کشور در یک دوره دو ساله، تحت تأثیر بیماری کرونا، شیوه‌های نوینی از کسب و کار و خدمت‌رسانی به مخاطبان را تجربه کردند.

کتابخانه‌های عمومی در شهرها و روستاهای ایران هم در طی حدود دو سال شیوع کرونا، از جنبه‌های مختلف تحت‌الشعاع این همه‌گیری قرار گرفتند. تا مدت‌زمان قابل توجه، درب کتابخانه‌ها به روی مراجعان بسته بود و امکان مراجعه و امکان استفاده از خدمات حضوری آن‌ها فراهم نبود. بعدها، امکان مراجعه برای دریافت و بازپس دادن منابع فراهم شد و پس از مدتی در بیشتر کتابخانه‌ها، امکان حضور مراجعان با رعایت پروتکل‌های بهداشتی فراهم شد و برنامه‌ها و خدمات حضوری کتابخانه‌ها، هر چند به صورت محدود تر، از سر گرفته شد. با این حال، مشخصه اصلی این دو سال، روی آوردن کتابخانه‌ها و کتابداران به خدمات غیر حضوری به‌ویژه در بستر فضای مجازی بود. سازمان‌های مختلف از جمله نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور اقدامات متنوعی در همین زمینه انجام دادند و ضمن فراهم‌سازی امکان دور کاری برای کارکنان، به اشاعه فرهنگ کتاب‌خوانی به‌ویژه در بستر شبکه‌های اجتماعی اقدام کردند.

پژوهشگران حوزه علم اطلاعات با نگاه ویژه به کرونا، به بررسی تأثیرات متنوع شیوع این بیماری بر خدمات اطلاعاتی و برنامه‌های کتابخانه‌ها پرداخته‌اند و تهدیدها و فرصت‌های ناشی از همه‌گیری این بیماری را بررسی کرده‌اند. موضوعاتی مانند تأثیر کرونا بر استفاده از کتابخانه‌های دیجیتال (کورسیک و کورسیک^۱، ۲۰۲۱)، نحوه مواجهه کتابخانه‌ها با وضعیت کاری دوره کرونا (لاندوی و فرواگ^۲، ۲۰۲۰)، و شرایط دوران پساکرونا و فرصت‌های ایجاد شده برای خدمات کتابخانه‌ها در فضای مجازی (فرناندو و جایاسکرا^۳، ۲۰۲۰؛ باکتی^۴ و همکاران، ۲۰۲۰) نمونه‌هایی از چنین پژوهش‌هایی هستند.

در ایران نیز پژوهش‌های متنوعی در خصوص تأثیر کرونا بر کتابخانه‌ها و فرصت‌های به دست آمده در این دوره انجام شده است. برجسته شدن سواد سلامت و نقش کتابخانه‌ها در ترویج آن (بان‌سرتیپ و جعفرزاده کرمانی، ۱۴۰۱؛ خواجه علی جهانتیغی و امید خدا، ۱۴۰۱)، تغییر رویکردهای مدیریتی و نیروی انسانی در کتابخانه‌ها (بیرانوند، ساداتی فیروزآبادی و خوروان، ۱۴۰۱؛ زنگنه، ۱۴۰۲؛ ابراهیمی، زنده‌دل نوبری و شجاع، ۱۴۰۰) نمونه‌هایی از تحقیقات پژوهشگران ایرانی درباره کرونا و تأثیرات آن بر کتابخانه‌ها هستند. با این حال، تأثیرات کرونا و تجربه‌های به دست آمده توسط کارکنان و مدیران کتابخانه‌ها بسیار فراتر از این موارد هستند و از این رو علی‌رغم فروکش کردن این پدیده جهانی، هنوز هم پژوهش‌های سودمندی در این خصوص در سطح جهان و ایران منتشر می‌شود.

با توجه به مطالب گفته شده، نشریه تحقیقات اطلاع‌رسانی و کتابخانه‌های عمومی شماره جاری را به عنوان ویژه‌نامه پژوهش‌های مرتبط با کرونا در حوزه کتابخانه‌های عمومی و خدمات اطلاعاتی در نظر گرفته است و همه مقالات این شماره به جنبه‌های مختلف پاندمی کرونا در حوزه کتابخانه‌ها اختصاص دارند. مشارکت کتابداران در شبکه‌های اجتماعی و تحلیل محتوای تولید شده توسط آنان در این بستر، عوامل مؤثر بر گرایش مخاطبان به مشاهده و استفاده از صفحات مجازی کتابخانه‌های عمومی، تجربه کتابداران در ارائه برنامه‌ها و خدمات به صورت غیر حضوری، آمادگی کتابخانه‌ها و استفاده آن‌ها از سیستم‌ها و زیرساخت‌های مجازی در شرایط بحران کووید-۱۹ موضوعات محوری مقالات این شماره هستند. تجارب عملی و پژوهشی به دست آمده توسط کاربران، مدیران و کتابداران کتابخانه‌های عمومی در پاندمی کرونا می‌تواند منجر به برنامه‌ریزی بهتر و اصلاح زیرساخت‌های قانونی، فنی و انسانی این مراکز و آمادگی بیشتر آنان در مواجهه با بحران‌های احتمالی بعدی شود.

کلیدواژه‌ها: کرونا، پاندمی، کووید-۱۹، ایران، کتابخانه‌های عمومی، خدمات کتابخانه‌ای

1. Ciric & Ciric
2. Landoy & Farevaag
3. Fernando & Jayasekera
4. Bakti

استناد: اسدی، سعید (۱۴۰۲). سخن سردبیر - پژوهش در زمینه تجربه‌های کتابخانه‌های عمومی در مواجهه با کووید-۱۹. تحقیقات اطلاع‌رسانی و کتابخانه‌های عمومی، ۲۹(۳)، ۲۹۶-۲۹۲.

نوع مقاله: سخن سردبیر

© نویسندگان

ناشر: نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور

ابراهیمی، الهام؛ زنده دل نوبری، بابک؛ و شجاع، علی (۱۴۰۰). بحران کرونا و توسعه فرایند دورکاری در نظام اداری ایران: تجارب سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران. پژوهش‌های مدیریت عمومی، ۴(۵۴)، ۱۴۳-۱۶۸.

<https://doi.org/10.22111/JMR.2021.36453.5287>

بان سرتیپ، ریحانه؛ و جعفرزاده کرمانی، زهرا (۱۴۰۱). بررسی رابطه سواد سلامت و شیوه‌های کسب اطلاعات سلامت کتابداران کتابخانه آستان قدس رضوی در دوران همه‌گیری کرونا. کتابداری و اطلاع‌رسانی، ۴۵(۴)، ۱۱۷-۱۳۸.

<https://doi.org/10.30481/LIS.2022.356166.1998>

بیرانوند، علی؛ ساداتی فیروزآبادی، سمیه‌سادات؛ و خودروان، حسن (۱۴۰۱). تأثیر اضطراب ناشی از شیوع ویروس کرونا بر سازگاری شغلی و مدیریت تغییر در کتابخانه‌های عمومی. تحقیقات اطلاع‌رسانی و کتابخانه‌های عمومی، ۲۸(۱)، ۱۰-۲۹.

<https://doi.org/10.52547/publiij.28.1.10>

خواجه علی جهانتیغی، زهرا؛ و امید خدا، مریم (۱۴۰۱). شناسایی خدمات مبتنی بر سلامت کتابخانه‌های عمومی ایران در بحران کرونا (دوران کرونا و بعد از آن): نظام اطلاع‌رسانی سلامت عمومی. ۴(ویژه‌نامه کووید-۱۹)، ۷۲-۵۴.

<https://doi.org/10.22055/slis.2022.34561.1779>

زنگنه، ثریا (۱۴۰۲). کتابخانه‌های عمومی و مدیریت بحران: ارائه یک الگو جهت مدیریت بحران کووید ۱۹ (کروناویروس). فصلنامه بازیابی دانش و نظام‌های معنایی، ۱۰(۳۶)، ۲۲۵-۲۶۳.

<https://doi.org/10.22054/jks.2021.56374.1382>

References

- Bakti, L. A., Prasetyadi, A., Nugroho, D. W. A., Trianggoro, C., Rosiyan, N. R., & Subagyo, H. (2020, December). Innovation in library services post COVID-19 pandemic. In Proceeding of International Conference on Documentation and Information (Vol. 3, pp. 25-33). <https://doi.org/10.14203/ICDI.V3I.20>
- Ban Sartip, R., & Jafarzadeh Kermani, Z. (2023). A Study of Relation between Health Literacy and Methods of Obtaining Health Information of Librarians of Astan Quds Razavi Central Library during the Corona Pandemic. *Library and Information Sciences*, 25(4), 117-138. <https://doi.org/10.30481/lis.2022.356166.1998> (in Persian)
- Biranvand, A., Sadati Firoozabadi, S.S., & Khodraavan, H., (2022). The Effect of Anxiety Due to Coronavirus Outbreak on Job Adjustment and Change Management in Public Libraries. *Research on Information Science and Public Libraries*, 28(1), 10-29. <https://doi.org/10.52547/publiij.28.1.10> (in Persian)
- Ciric, J., & Ciric, A. (2021). The impact of the COVID-19 pandemic on digital library usage: a public library case study. *Journal of Web Librarianship*, 15(2), 53-68. <https://doi.org/10.1080/19322909.2021.1913465>
- Curcic, D. (2023). Impact of Covid-19 on Libraries. Available online at: <https://wordrated.com/impact-of-covid-19-on-libraries/>
- Ebrahimi, E., Zendedel Nobari, B., & Shoja, A. (2021). The Corona Crisis and Development of Teleworking Process in the Iranian Administrative System: Experiences of the National Library and Archives of the Islamic Republic of Iran. *Public Management Researches*, 14(54), 143-168. <https://doi.org/10.22111/jmr.2021.36453.5287> (in Persian)
- Fernando, I. D. K. L., & Jayasekera, P. K. (2020). Reopening the academic library in the post-pandemic season: A lesson-learned from the COVID-19 pandemic. *Journal of the University Librarians Association of Sri Lanka*, 23(2), 47-70. <https://doi.org/10.4038/jula.v23i2.7975>
- Khajeali Jahantighi, Z., & omidkhoda, M. (2022). Identifying Health-Based Services in Iranian Public Libraries during the Corona Crisis (Corona and Post-corona era): Public Health Information System. *Journal of Studies in Library and Information Science*, 14(Special Issue: COVID-19), 54-72. <https://doi.org/10.22055/slis.2022.34561.1779> (in Persian)

Landoy, A., & Farevaag, T. (2020). How an academic library worked during the COVID-19 pandemic. *Romanian Journal of Library and Information Science*, 16(1), 2-12. <https://doi.org/10.26660/rrbsi.2020.16.1.2>

Zangeneh, S. (2023). Public Libraries and Crisis Management: Offer a Pattern for Managing the COVID-19 Crisis (Coronavirus). *Knowledge Retrieval and Semantic Systems*, 10(36), 225-263. <https://doi.org/10.22054/jks.2021.56374.1382> (in Persian).